

L A I S V Ė S

B A L S A S

LIKS ŽEMAIČIU Apygardės ORGANAS

№. 3 (161)

1953 m. kovo mėn. 20 d.

lėna 9-ji metai

LIETUVOS ATSTOVAI

Okupavusi 1940 metais Lietuvos respubliką Sovietų Sąjunga tučtuojau pasirūpino Lietuvos respubliką atstovaujančių instancijų -- Lietuvos pasiuntinybių ir konsulatų likvidavimu užsienyje. Valstybėse, kurios nedelsdamos Lietuvos įjungimą į Sovietų Sąjungą pripažino teisėtu, šis sovietų žygis vyko sklandžiai. Atitinkamos valstybėse sovietų pasiuntinybių atstovai perėmė mūsų pasiuntinybių bei konsulatų visą kilnojamą ir nekilnojamą turta, įskaitant pasiuntinybių rūmus ir kitus pastatus, inventorių, dokumentinę medžiagą ir pinigines vertybes. Šitokią badu sovietams pavyko sulikviduoti Švedijoje, nacistinėje Vokietijoje ir fašistinėje Italijoje Lietuvos respubliką atstovaujančias instancijas. Lietuvos pareigūnams apsukriai vetkiant, dalį turto nuo bolševikų pavyko išgelbėti. Kiek skirtingas atvejis buvo Prancūzijoje. Prancūzai de jure Lietuvos inkorporavimo į Sovietų Sąjungą nepripažino, bet bolševikų ir vokiečių spaudžiami buvo priversti pasiuntinybės rūmus perduoti bolševikų žinion. Tuo metu Prancūzija pergyveno vokiečių okupaciją. Kai kuriuose kraštuose, kaip Belgijoje, Lietuvos konsulatai patys likvidavosi, lietuviešiams pareigūnams neįėjiant pastuose išsilaukyti materialiai ir moraliai. Taip atė tiko tokiuose kraštuose, kurie Lietuvos įjungimą į Sovietų Sąjungą nei pripažino, nei paneigė. Lietuviškos iniciatyvos dėka, tokiuose kraštuose Lietuvos atstovavimas galėjo būti tęsiamas. Šveicarija 1947 metais parėmė Lietuvos konsulato bylas, nusakydama, kad tokia jos elgsena remiasi Lietuvos padėties neaiškumu.

Aiški laikysena, pasireiškusi atsisakymu Lietuvą pripažinti sovietine respublika, pasirodė Jungtinių Amerikos Valstybių, Vatikano, Anglijos, Urugvajaus ir keletu Pietų Amerikos valstybių. Šių valstybių užimta politikos linija nepasikeitė nei

buvusio glaudaus anglių — amerikiečių — sovietų bendradarbia-
vimo periodu (1944 — 1947).

Aukščiau išvardintuose kraštuose mūsų pasiuntinybės vei-
kia vadovaujamos JAV-se pulk. Žadeikio, Anglijoje — K. Balu-
čio, Vatikane — S. Girdvainio, Urugvajuje — Grauzinio ir Fran-
cuzijoje — dr. S. Bačkio. Paskutiniuojuose, Prancūzijoje, Lietuvos
pasiuntinybės veikia ir jos pripažinimas iš Prancūzijos vyriaus-
ybės pusės yra tik faktinis: juridinė pasiuntinybės veiklos pu-
sė. Pasiuntinybių šefams talkina pasilikę iš Nepriklausomybės
laikų pasiuntinybių tarnautojai. Be paskirų diplomatinų misijų
užsienyje egzistuoja buv. Lietuvos Vyriausybės paskirtas Lie-
tuvos Diplomatinų Misijų Šefas S. Lozoraitis, šiuo metu prisla-
ikais prie pasiuntinybės Vatikane.

Spresdami įvairius klausimus, pasiuntiniai tariasi kartu.
Jų veikla reiškiasi Lietuvos valstybinio atstovavimu prie ati-
tinkamų vyriausybių, informacija ir toje valstybėje esančių Lie-
tuvos respublikos piliečių globojimu. Pasiuntinybių veikla finan-
suojama iš užšaldytų Lietuvos respublikos kapitalų JAV ir lie-
tuviškų veiksmų, remiančių Lietuvos išlaisvinimo kovą, para-
ma. Atstovaudami Lietuvos respubliką, pasiuntiniai padeda ko-
vojančiai tautai užsienyje — VLIKo atstovams užmegzti ir gilinti reikiamus ryšius su įvairių valstybių — vyriausybiniais
sluoksniais, prie kurių jie yra akredituoti: per pasiuntinius
įteikdami VLIKo memorandumus Lietuvos išlaisvinimo reikalui,
pasiuntiniai lydi VLIKo atstovus į valstybinius priėmimus,
išgėrimus ir kt.

Diplomatinų Lietuvos atstovų ir VLIKo veiklos sritys yra
skirtingos. Diplomatiniai atstovai reprezentuoja Lietuvos vals-
tybę, o VLIKas — kovojančią tautą. Diplomatiniai atstovai
veikdami remiasi Lietuvos respublikos skyrimais, o VLIKas
remiasi kovojančios tautos pasitikėjimu. Abi instancijos viena
kitą papildo, o jų skirtingos teisinės padėties nusako skirtingas
veiklos sritis, patikslintas 1946 metais Briuselyje vykusioje
abiejų instancių konferencijoje. Tos konferencijos metu buvo
tartasi egzilinės vyriausybės sudarymo reikalu. Paskutiniu metu
pasiuntinybių ir VLIKo bendras išsilaikymo darbas vykdomas
grynai praktinėje plotmėje, paliekant nuosalyje abiejų instan-
cijų teisinę santykių pusę.

Diplomatiniai atstovai bendradarbiauja ir globoja lietuviš-
kas kolonijas, esančias jų buveinių kraštuose, išduodami Lie-
tuvos respublikos užsienio pasus, juos laikas nuo laiko pratęs-
dami, išduodami ar tvirtindami kitokius dokumentus, kaip

gimimo pažymėjimai, turto patvarkymo popieriai ir kt. Pasiautiniai taip pat globoja ir palaiko lietuviškos veiklos organizacijas tose valstybėse, kuriose yra jų pasiuntinybės.

1948 metais sovietų konsulatui JAV-se, Pietų Amerikos kraštuose ir kitur paskleidė lietuvių kolonijose skelbimą, kad lietuviai registruotųsi Sovietų Sąjungos konsulatuose kaip tarybiniai piliečiai. Lietuvos diplomatiniai atstovai specialiu pareiškimu perspėjo lietuvius apie sovietų kėslus, neturinčius teisinės galios, ir ragino lietuvius neigiamai reaguoti į bolševikų skelbimus. Ta pačia proga JAV Valstybės Departamentas išsiuntinėjo visiems keturiasdešimt aštuonių valstijų gubernatoriams pranešimus, nusakančius sovietų pasiūlyvimų neteisėtumą, ir pakartojo JAV užimtą poziciją Baltijos kraštų atžvilgiu. Tokiu būdu sovietų mėginimai sugraibstyti „tarybinius“ piliečius ir konfiskuoti Baltijos kraštų diplomatinę instancijų turta sužlugo.

Būgindamosios informacija, pasiuntinybės leidžia atitinkamus biuletenius. Pasiuntinybėje JAV-se pasirodė anglų kalba biuletenis, talpinantis įvairią dokumentinę medžiagą, liečiančią Lietuvos laisvavimo bylą, aktualią informacinę bei propagandinę medžiagą. Prancūzijoje leidžiamas kitas informacinis biuletenis prancūzų kalba. Jo pobūdis panašus amerikiniam biuleteniui. Abu biuleteniai yra neperiodiniai. Prancūziškąjį stengiamasi išleisti kas mėnesį, amerikinį – kiek rečiau. Abiejų biuletenių išleidžiamas labai ribotas skaičius, aprūpinantis tik reikiamus politinius, spaudos ir savų lietuviškųjų veiksmų sluoksnius.

Lietuvos Diplomatinė Misijų Šešas ir VLIKas rūpinasi, kad niekur mūsų valstybinis atstovavimas nebūtų nutraukiamas. Atstovui mirus ar pasitraukus, rūpinamasi, kad nedelsiant tuščias postas būtų užimtas kito asmens. Taip buvo padaryta mirus (1949) Lietuvos ministeriui dr. Šauliui Šveicarijoje ar Lietuvos konsului Kanadoje. Vyriausybės, prie kurių velionys buvo akredituoti, naujai paskirtus pareigūnus prapozino. Be išlaikymo esamų instancijų tęstinumo VLIKas deda pastangas, kad išgautų pasiuntinybių veikimo laisvę tuose kraštuose, kur jos, bolševikams spaudžiant, buvo panaikintos, arba net užmegzti santykius su tomis valstybėmis, su kuriomis ir paskutiniuosius Nepriklausomybės metais santykių nebuvo. Taip mezgami santykiai su Vak. Vokietijos, Italijos, Belgijos, Ispanijos, Portugalijos vyriausybėmis ir numatytas santykių atnaujinimas su Švedija. Tarptautinei padėčiai išstrutuliojus išsilaisvinimo klausimui palankia prasme, VLIKo pastangos išplėsti lietuviškų konsulatų ar pasiuntinybių skaičių nuolat lengvėja.

K L E V A S

JAUNĪME!

Kaip daigelis rausvas, kad iš zemes kyla
Saulės atgaivintas po ilgas ziemas,
Tu žengi per audras ir pavejus tyliai
Išdidus, bebaimis, tvirtas ir ramus.

Nors sukastos lūpos, akys ryžtu dega,
Širdyje kraujuočią žaizdą tu nešies.
Vien trispalvė šilko toluomoje regis
Ir kančia nūdienė varganės šalies.

Tavo dienos skęsta Sibire, barakuos,
Tvirtos štangos skiria laisvę nuo tavęs...
O gimtų arimų vėjas tyliai šneka,
Nešdams laisvo juoko kupinas dienas!..

Net mirtis pabūksta tavo tvirto ryžto —
Laisvėn kelią kraujo rožės nužymės!
Vargo išauginta, atkakli jaunyste!
Nepabūks ji nieko, laisva lig mirties!

Ne visi supranta laisvę ir Tėvynę,
Ne visi audringu pasuka taku.
Kitas duonos kąsnį daug labiau brangina,
Negu laisvą šalį — žemę milžinų!

O jaunime, dalgė skaištaus laisvės ryto,
Aukš ir žydėsi tu drąsus, šaunus!
Tau dėkos Tėvynė po kovų sušvitus:
— Ačiū tau už laisvę! — amžinai kartos...

Tau dėkos ji vargo junga nusimetus,
Tau dėkos per amžius kartos ateities...
Tad tvirtiau lai žengia šiandien mūsų gretos!
Laisvė už pralieta kraują užmokės!

BOLŠEVIKINIAI rinkiniai

Įkyrumas, šabloniškumas ir monotoniškumas — būdingiausi sovietinės propagandos bruožai. Daug kas, gal būt, skaitėme, kaip veikia žmogų savotiškas, viduramžiais naudotas kankinimas po vandens lašais, periodiškai krantinčiais ant galvos. Gimininga metoda, vadovaujantis principu „lašas po lašo ir akmenį pratašo“, samoningai naudoja ir Kremliaus tironai prieš didžiausios žmonėms kvaišinti ir jų samonei atbukinti mašinos — monopolinio komandos konvejerio. Tarp tų propagandos smūgių, kurie kiekvienais metais, nuolat periodiškai kartojamies,

krinta ant pavergtųjų galvų. Ypatingu įkyrumu ir šabloniškumu išsiskiria taip vadinamoji rinkiminė kompanija.

Antrosios bolševikinės okupacijos metu, o ypač jos pirmojoje pusėje, sąjūdis tarp daugelio kovos su bolševizmu būdų praktikavo ir rinkimų boikotą. Sąjūdžio organizuojamos rinkimų boikotavimas turėjo du pagrindinius tikslus: pirmas, nurodyti okupantui dvasinį tautos atsparumą ir laisvės idėjos narsumą, kad ir žiauriausio rinkiminio teroro sąlygomis, ir galima plačiau ir giliau išamoningi pačią tautą, kad bolševikiniai rinkimai yra tik muile burbulas, didžiaja dalimi skirtas Vakarų pasaulio visuomenės akims apdumti. Antra, demaskuojant bolševikinių rinkimų klaidą ir fizinį bei moralinį terorą Vakarų pasaulio akyse, skatinti didžiulias demokratijas i Kremliaus pavergtų tautų laisvavimo žygi.

Kad tauta susiprastų ir vieningai rinkimus boikotuotų, sąjūdžiui daug pastangų padėti nereikėjo. Šiandien mažiausias vaikas žino, ką reiškia bolševikiniai rinkimai, tikriausiai sakant, nei žinoti nei girdėti nenori, tiek jie įkyrėjo. Nuodatiniai propagandos smūgiai, nuolatinė klaida ir prievarta tautą atbukino, padarė apatišką — tik jokia būdu ne terorui ir visai tai tragedijai, kurią šiandien pergyvename. Daug užmokėta okupantui, kad jam pavyktų tautą užliuluoti ir paskandinti užmaršties ir apatijos liūne. Deja, tauta pasidarė apatiška ir pajauti tik tą prasme, kad ji jau visiškai nereaguoja į bet kokią propagandą maitinamą, bolševikinio gyvenimo reiškinių, ji ignoruodama ir atmesdama. Žmonės tartum apsitraukė klaukus, kuris saugo juos nuo nuodingų išorinių svetimų veiksmų. Praeitų metų rinkimai, kaip ir visi praėjusieji bolševikiniai rinkimai, tautos nusistatymą labai aiškiai parodė. Sąjūdis, laikydamasis tos nuomonės, kad tauta jau yra pilnai išsamoningusi ir užgrąžinta, paskutiniaisiais metais rinkiminių kompanijų metu netgi neįtikėtinai reikalingu dalyku organizuoti boikotą. Ir tikrai, kur žymiau reiškiasi sąjūdžio įtaka, gyventojai kaip susitarę nebalsavo, tuo patvirtindami savo susipratimą ir pademonstruodami okupantui ir pasauliui nekintamą ir tikrąją tautos valią.

Už „geležinės uždangos“, Vakarų pasaulyje, „demokratiškiausi“ pasaulyje rinkimai demaskuoti iki galo, tygiai kaip ir visas bolševikinis režimas išnagrinėtas ir kritiškai įvertintas. Viduje — neribota stalininė autokratija bei totalitarizmas, MGB ir MVD nuolatinis teroras, bet kokių žmogiškųjų teisių paniekimas, 15 — 20 milijonų žmonių konslageriuose ir klaidingiausias imperializmas, — štai sovietinio režimo ir politikos

šiuo dienu įvertinimas Vakaruose. Kai Vakarai vedė Sovietų Sąjungos atvilgiu draugingą (appeasment'o) politiką, ož „geležinės uždangos“ buvo žmonių, kurie tikėjo, kad Sov. Sąjungoje dar egzistuojančios kažkokios demokratinės teisės, jų tarpe ir laisvų rinkimų teisė. Tačiau sovietų užsienio politika ir nuolat į Vakarus nenutrūkstanta srove besiliejančioji atgarsiai apie milijonų kančias, ir pagalbos šauksmas nustebino ir atšaldė pačius karščiausius bolševikų simpatikus. Nuo sovietinės rinkiminės propagandos „muzikos“ šiandien kolau darosi bet kuriam eiliniam Vakarų piliečiui. Savaimė aišku, kad tokiam nusistatymui Vakarų visuomenėje susidaryti nemažai įtakos turėjo atgarsiai to milžiniško pasipriešinimo, kurį lietuvų tauta vieninagal demonstruodavo rinkimų metu.

Šių metų vasario mėnesio bolševikiniai rinkimai lietuvių tautą užtikino esant ypatingai padėčiai, kokios nebuvo jokių buvusių rinkimų metu. Tarpautinė politinė padėtis įtempta iki kraštutinumo. Krašto viduje gi lietuvių kovų taurė sklindina, ir dėl to pagieža ir pyktis okupantui pasiekė maksimumo. Žmonės šiapus ir anapus „geležinės uždangos“, vieni, trokšdami atgauti prarastą žmogišką teisę gyventi ir karti, kiti, bijodami tos teisės netekti, su didžiausia viltimi ir nekantrumu laukia, kada pagaliau įvyks sproginimas, nušluos nuo žemės paviršiaus Kremliaus tironiją, ir kada visos be išimties pasaulio tautos galės džiaugtis nepriklausomybe ir laisve. Laikas iki to momento skaičiuojamas jau nebe ilgaus metais, bet mėnesiais, savaitėmis, dienomis. Bolševikų propaganda neriasi iš kailto, bergėdziai bandydama atstatyti savo pašlijusį prestižą, šloviniųų Stalino adresu srautas šios rinkiminės kompanijos metu pasiekė rekordinio dydžio, tačiau mums ir visam pasauliui šios pastangos yra daugiau negu juokingos ir primena priešmintinį slybino blaškymosi ir maurojimą.

Tokiomis aplinkybėmis šiemetiniai rinkimai, daugiau nei visi anksčiau vykusieji rinkimai, lietuvių tautai ir visam laisvajam pasauliui neturi jokios nei politinės, nei propagandinės, nei be kurios kitos reikšmės bei įtakos, išskyrus tai, kad gyventojai buvo priversti iškęsti dar vieną okupanto teroro smūgį. Daug ar mažai rinkėjų durtuvių pagalba pavyko suvarginti prie neų-- visam pasauliui aišku, kad balsavusiųjų skaičius vis tiek bus šimtaprocentinis ir kad šis apgaulingus skaičius lietuvių tautos tikrojo kelio ir padėties nei per plauką nepakeis. Gi lietuvių tautos tikrasis Kelias tik vienas -- nenuilstama ir vieninga kova dėl laisvo, nepriklausomo ir demokratinio gyvenimo.

Iš kelių pastabų aišku, kad e. taryvė: niųjų bolševikiučių rinkimų boikotas savo tikslą yra pasiekęs. Taip pat aišku, kad dėl nepaprastos tarptautinės politinės padėties, Lietuvos ir kitų Kremliaus pavergtų tautų išsilaisvinimas yra jau visai netolimo ateities klausimas, o ši aplinkybė tautą ir sąjūdį pastato prieš eilę ypatingos svarbos uždavinių, kurių šviesoje rinkimų boikotas netenka savo buvusio svario. Dėl to dabartinis metu organizuoti rinkimų boikotą sąjūdis nerado gyvo reikalo.

(Iš „LTB“)

KREGŽDELE

PRAKALBĖS

Žydi gėlės, medžiai žydi

Laikiniai.

Meilė mūsų žingsnius lydi

Amžiniai.

Einame per tankų mišką

Naktį,

Meilė nepamėnė tviska

Širdyje.

Veidas balsta, širdis alpsta

Dėl tavęs.

Už pavergtą savo šalį

Žuvam mes.

Už Tėvynę ženk į kovą!

Bus laisva

Daug kentėjus, kraujuos mirkus

Lietuva.

Kai pavasari žibutė

Sužydės,

Lietuva pakils iš kraujo,

Prakalbės.

PRT. NERINGA

ŽUVUSIEMS

Pro laurės smelkias erškėčių pynės,

Iš po spyglių — akių blizgesys.

Juk ne laurų ieškoti mes gimėm,

Bet kovot ir numirt kaip visi.

Kraujas rubinų žemėn ištryško,

Kraujas laurų vainiką nuplaus.

Neša angelas veidą taip blyškų

Pro žvaigždes ligi pačio dangaus.

Laisvė nemirė... mirė karžygiai...

Laisvės kaktos niekad nesužeis

Aštrus erškėčiai spygliais dygiais.

Be skausmų tu be kraujo išlieto

Niekas laisvės suprast nemokės...

Nežinos kam tiek žuta, kentėta...

prl. psk. TRIMITAS

Knygnešio taku

— Susitikimas su aukštesne vadovybe jau šią naktį, tačiau pūga nė kiek nemažėja, — galvojau pažvelgęs į lauką iš gerojo bičiulio pastogės, pas kurį šiandien buvome apsistoję. Sunku bus orientuotis pūgoje, nes vietovės, kuriomis teks keliauti, mažai žinomos. Bet iš dalies, pūga sutamsina mėnesieną naktį. Mums teks keliauti per šnipų ir enkavedistų sekamas vietas, o tokią šaltą naktį ir dar siaučiant pūgai, jie ne taip noriai slapukauja.

— Ši vakarą 20 laipsnių šalčio, — pratarė į kambarį įėjęs senukas, kuris visą dieną lauke ėjo sargyba. — Ar jus nesusalsite taip plonai apsirengę, o tokia šalta ir pūga, nei dangaus nematyti, — kreipėsi į mane senukas.

— Ne, tėvuk, — drąsiai atsakiau. — Storai negalime apsirengti, nes sunku su slidėmis judėti, o, be to, susidūrę su priešais, turime būti judrus, nes vietoje partizanams vesti kautynes prieš tūkstančius aziatų neįmanoma.

Senukas daugiau nieko nebesakė, tik patingavo galva ir, nuėjęs pas šeimnininkę, skubino, kad laiku paruoštų vakarienę ir, kad pasiteirautų mūsų, ar netruksta kojinių ar pirštinių, kad neušaltume kojų ar rankų.

Apsirengus kelionei ir sustojus maldai, senukai stebėjosi mumis, kad nejauciame jokios baimės dėl šalčio ir kelionės. Baigus kalbėti malda prieš žygi, senutė nusišluostė ašaras ir pratarė:

— Kad Dievas laimintų jūsų žygius į šventą Jaimėjimą.

* * *

Atsisveikinę su bičiuliais, sulig vėju ir kompasu nustatę kryptį, slidėmis leidžiamės žygin, kuris per ilgus partizanavimo metus priprastas ir mielas. Smulkus sniegas, stipraus vėjo nešamas, neleidžia net akių atmerkti. Tačiau aplenkus kaimą ir kiek pakeitus kelio kryptį, dabar, vėjui pučiant jau iš užpakalio, mes skrendame sniego viršumi. Rodos, ir pūga mūsų nebe-paveja. Leisdamasis visu greičiu nuo kalno pajutau, kad krentu

lyg j bēdūgne. Pasineru sniege. Pakelju galvā: gili žvyrduobē, kuries krantai daugļau kaip trys metri aukšcio. Suradēs zemesnī krantā, is jos islipu ir— vēl toliāu.

Kai pasiekēme susitikimo vietā su aukštesno vadovybe, laikrodīs dar rodē 15 minučiu žki susitikimo. Tas 15 minučiu tarpas mums pasiderē toks ilgas ir nuobodue, nes visā laikā turējome trypti kofomis ir muštī rankomis, kad jos nenušaltū. Tačļāu šaltis gvaibē be gallescio.

Nustatytu susitikimū laikā, pastebējeme artējančias trīs baltas figūras. Prigulēme sniege ir laukiame. Priartējus arčļāu paklausiu slaptazodžio. Atsako. Mūs šķiat. Vatas, priējes pirmas, stipriai paspaudžia rankā ir karštai pasibučiuojame. Trumpai pasiteiravē žiniū apie padētī, apie kelionē ir priēšo siautējimus, perduoda, atneštā daliniam perduoti, spaudā ir raštus.

Mēs is savō kupriniū isīmame spaudai popieriū ir gautus is daliniū raštus, juos perduodame atvykusiems, o j savō kuprines kraunāme gautā spaudā. Jos tukstančjai egzempliorū. Vos telpa kuprinēsē.

Vadas, trumpai paaškinēs kurj pakētā kam perduoti, paēmēs is mūsū atneštus raštus, o j lydējusiems pareģunāms betvarkant perduotā popieriū, nurodē kitam susitikimū datā ir vietā. Visiems susitvarkius, atsisveikinānt vadas palinkējo sēkmēs kovose už laisvē, ir ryžšingais žingsnāis nubolo, palikdamt paskui save tik pēdas giliāme sniege, tačļāu pūga ir jas greitai užlygino.

Mēs, skubotai susitvarkē, užsidējē kuprines, leidžiamēs tolimesnēn kelionēn. Kiek pavažiavē sušmome, nes pilnos kuprinēs varģino, o, be to, vējas, pūsdamas daugļāu is priekio ir nāpjai isbrītes sniegas, darē didelj pasipriēšinimā.

Pakelīavē koētā valandū ir privargē, pasirinkome kaimo pakrašty bīčiūj, pas kurj gāletumām pavaļģytti ir pātsētī. Apžvelģēs sodybā, kad nebutū enkavedistū ar strībū, pabeldžiu j langā... Po kēļū minučiu tylos pasigirstā šeimģinģko balsas:

— Tuojān...

Durims atšidariūs, pasirodo ir pats šeimģinģkas. Pasisveikinē, paklausē kaip ramumā, ar nēra kaimē enkavedistū, suēģjome j vidū. Vidūje jau randāme kitus sukilusiūs. Pasisvīkinēs paprašāiu šeimģinģkēs kā vōrs valģytt, o pats, atšisēdēs ant lovos ir pasitāšēs kad nespāstū pečiu, ruoššausi pasnausti. Bet kur taul. Šeimģinģkai užpuola įvairģais klausimāis: apie politģnē padētī, gyvenimā, kautģnes ir kt. Trumpai atsakinēģēs ir itelģēs spaudos juos nurāmināu. Šeimģinģkas, pasikeisdamās

su sūnūmi, ėjo lauke sargyba.

Šeimininko dukrelė, kuri rajono miestelyje lanko paskutinę gimnazijos klasę, atnešusi padėjo po galva pagalvį ir, atsisėdusi šalia, apipytė daugybę klausimų. Atsakinėjęs į jos klausimus, pasitelvavau apie padėtį rajone ir gimnazijoje.

Alvyra, apibūdinti miestelio gyvenimą ir gyventojus, po kurio laiko tylėjimo prabilo apie gimnazijos gyvenimą:

— Kaip sunku ir skaudu mokintis okupantų primestus mokslus dalykus apie komunizmą, apie Rusiją — mūsų pavergėją ir kitka, — kalbėjo Alvyra, — kas priešinga mūsų tautos nusistatymui ir jos siekimams.

Po to su giliu susirūpinimu tarė:

— Prieš mėnesį į mūsų gimnaziją atvyko iš srities komunistinis pareigūnas ir skaitė paskaitą apie komjaunimą. Po jos ragino visus rašyti į komjaunimą. Tačiau niekam neatsiradus, ėmė po vieną šaukti į mokytojų kambarį ir tenai įvairiais gzdinimais ir grasinimais kalbėjimu ir ištrėnimu vertė rašyti. Bet ir po tokių grasinimų iš mūsų gimnazijos atsirado tik du komjaunuoliai. Viena mergaitė iš mūsų klasės. Julė, — sunkiai atsišovusi — toliau kalbėjo Alvyra, — anksčiau buvo gera mergaitė ir giliai tikinti, tik lengvabūdė ir be nusistatymo. Jai įsirašius į komjaunimą, visos draugės nuo jos atsiskyrėme ir jokių pasikalbėjimų su ja nebeturėjome. Tai pastebėjusi Julė dažnai verkdamo. Viena, kartą atėjusi pas mane kalbėjo, kad dabar ji esanti nelaimingiausia pasaulyje. Ji jaučianti tautos pasmerkimą. Julė verkdamo kaldėjo, kad jai dažnai prisispnuoja partizanai, kuriuos ji anksčiau sutikdavusi ir jai išmetinėja, kaip tautos išdavikai. Ji matanti sapne kruvinus Lietuvos laukus, per kuriuos ji brenanti. Kartą ji sapnavusi pilną žydinčių gėlių pievą. Norėjusi prisislinti žiedų. Bet vos tik rankomis juos palietusi, jie — virtę krauju ir nukritę ant žemės.

— Aš pažvelgiau į savo rankas, — kalbėjo Julė, — jos kraujuotos, o vietoj gėlių, matėsi tik kraujo klanai. O tos kruvinos gėlės tartum man šaukė:

— Jaunuole, kam pardavei save, savo vardą ir gražius jaunystės siekimus? Mes, gėlės, žydime ne tau, bet lovojantiems lietuviams! Tu pardavei savo šventus jausmus ir garbę, tave prakeikė tauta.

— Dalikusi pievą bėgu greit name, o po lojcmis atsivėrė bedugnė, ir aš įkristau į ją. Šaukiu pagalbos. Mano mokslo draugai, pažvelgę į mane, pratarė:

— Kad atsižadėjai Tėvynės ir mūsų, tai ir mes tavęs atsižadame.

O dabartiniai raudonieji draugai, pamatę mane grimstančią į bedugnę, tik juokėsi ir šaipėsi. Tie sapnai mane taip iškankino, rodos, nebėr man gyvenimo, — kalbėjo toliau Julė, — viskas pasidare nemėta ir neįauku.

— Šiandien, po kelių dienų verkimo, komunistinių pareigūnų raginama ir strybų tarpoma pakampiais, pasidare išdavike ir šnipe. Galia mergaitės, kuri savo jaunystę ir mokslą paslyrė ne Tėvynės laisvei ir jos kovotojams, bet savo išdavikiškais darbais didina jos kančias ir aukas.

Alvyra baigė kalbėti. Jos veide matėsi liudėsys ir rimtumas. Kiek patylejęs aš paklausiau:

— Pasakyk man, kokie tavo šandien siekimai ir kokiam tikslui tu mokini esi?

Alvyra greitai ir rimtu tonu atsakė:

— Mano ankstyvesnė ir dabartinis tikslas — padėti laisvės kovotojams partizanams, kad tik greičiau galėtų iškovoti laisvę ir nepriklausomybę. Tad mokslą, jaunystę ir, net jei reikės, gyvybę, paaukosiu Tėvynės laisvei.

Alvyros sesutė Danutė, turtai dar tik dešimt metų, pradžioje klausėsi mūsų pasikalbėjimo iš tolo, vėliau įsidrąsino, priėjo arčiau, apžiūrinėjo mūsų drabužius, gioklus, kiekvieną pažvelgdama. Pasisodinau ją šalia savęs ir čiaiu kalbiau. Danutė savo mažučkaute prisiglaudė prie manęs ir pamaniau, kad jos skruostais rieda ašaros. Paklausta ko verkiu, Danutė, nepakė usi galvos atsakė, kad jai galia partizanų, kurie tokia šaltą naktį vargsta...

Danutė išaiškinau, kad tokia mūsų pareiga, kad mes esame laisvės kariai, o kam negali bauginti jokie šalčiai, jokios pūgos ir žiaurūs priešai. Mes turime būti nenugalimi ir nepalaužiami.

Besikalbant šeiminiukė paruošė valgyti. Pakilome ir susėdome už stalo, kur laukė karštas valgis.

Bevalgant iš lauko įėjęs šeimintukas pratarė:

— Žvalgiausi lauke, kad atėjęs koks šnipas ar stribas ne-sektų. Teko pastebėti kaimyną Raudį, slankiojant apie mano sodybą ir klausantis ką mes kalbame. O žmona prieš savaitę matė, kaip, tyliai prie lango priėjęs stribas, žitirėjo kas yra kambary. Pastebėjęs, kad jį matome — pasitraukė.

— Kaip sunku jįms pasekti kelią tokia baisią naktį. Kaip jūs galite keliauti? — pratarė šeiminiukė.

— Tos pūgos, šaltis ar tamsios ir lietingos rudens naktys, — tariu, — kurdoms žengiame per mūškus, tūnus, ir pavojus, nešdami spaudą ir kovodami prieš pavergėjus, yra vienintelis

keltas, kuriuo einant galima išsaugoti lietuvių dvasioje tautiškumą ir meilę savam kraštui. Kad išsaugojus lietuviškumą tautiečių dvasioje ir dėl geresnio laisvės iškovojo, mes pasiryžę išlaikyti visus savo kraujo lašus į savo tėvų žemę, kad ta žemė būtų laiminga. Partizanai šiandien — lietuviško gyvenimo uola. Į ją atsimušusios komunizmo jūros bangos virsta ašaromis. O pagrindžio spauda šaukia tautą nepasikeisti komunizmo liūne, bet atiduoti Tėvynei ką privalo!

— Jūsų keliai pamašus į knygnešius, tik, žinoma, daug sunkesni ir žiauresni, — kalbėjo toliau su gallesčiu veide šeiminkė. — Mano tėvelis man pasakojo, kaip spaudos draudimo laikais, naktį, užėjo knygnešys, kuris nešė draudžiamą spaudą. Jis kalbėjęs, kad jam einant per sieną, pastebėję sargybiniai ir vyjęsi, bet buvusi puga ir jie pametę pėdas nebepavijo. Tėvelis pasakojo, kaip jie tada apstuldytų, kai tas knygnešys jiems palikęs laikraštį „Aušra“, kuriame raginama nenusileisti ruskiui, branginti lietuvių kalbą ir visa, kas lietuviška.

Pažvelgęs į šeiminkės nuo sunkaus darbo ir rūpesčių išvagotą veidą tariu:

— Jokių sunkumų nematau, o pavojų nebijau. Šiandieną aš jaučiuosi laimingiausias gyvenime. Juk nėra koksio darbo, kaip Kovoti, dirbti ir aukotis dėl Tėvyinės. Šio darbo nemaityčiau į jokias okupanto brangenybes. Jeigu šiandien nesijaustuome laimingi, tai standčiai neekėtų mūsų pėdomis.

Baigus paskutinius žodžius, padėkojus už valgį, atsiveikino su šeiminkais ir iškeliavme toliau.

* * *

Lauke snigti kiek sumažėjo, tačiau vėjas buvo toks pat didelis ir smarkiai pušė. Skulame. Netoli aušra, o iki miško dar 5 km. Be to, turime pareiti plentą, o jis tose vietose dažnai saugomas enkavedistų.

Priarteję prie plento išgirtome mašinos užimą. Pasirinkome vietą prie krūmų ir laukiame kol mašina pravažiuos. Tačiau įvyko kitaip. Mašina kaip tik sustojo prieš mus, netoliau kaip šimtas metrų. Sugulame sniege ir laukiame kas bus toliau. Iš mašinos išsoko šeši baltai apsirengę enkavedistai; o mašina, kuri nebuvo užgesinusi motoro, greitai nuvažiuo toliau. Enkavedistai likę ant plento, kiek pasisukinėję, prisirišo slides ir, vienas iš jų, parodęs ranką į mūsų pusę, pradėjo čiuožti. Pasiruošiam kautynėms ir laukiame kol jie visai prie mūsų priartės.

— Šeši prieš du — nedidelis skirtumas, — pratarė šalia

manęs gulįs Aigis.

Rusiai, aplenkami krūmus, kartu aplenkia ir mus. Stebiu juos akimis, ar jie mus mato. Įsitikinęs, kad namato, užsimerčiu ir aš, kad jų nematyčiau. Rusiai pradingo pūgoje. Tik po geru pusvakaudžio ėmė lodyti šweis mūsų paliktame kaime.

Rusams nutolus perėjome pletą, ir su pirmaisiais aušros spinduliais pasiekėme mišką. Miške nebejautėme pūgos ir vėjo, tik šaltis nedavė ramybės ir šaldė be gailesčio. Sutarėme paėję tankumynan susikurti laužą ir nugaiėti šaltį. Enkavedistų čia nesitikėjome, nes jie paliko toli, kitoje pteno juėje. Susiradę sausų malkų, jas nusinešėme tankumynan, susilurėme laužą ir šildomės prie jo.

Kadangi iki susitikimo su mums reikiamais partizaniais dar keturios valandos lalko, o kelio jau nedaug, tai Aigis, prisiploves eglų šakų ir jas suklojęs ant sniego prie ugnies, atsigulė ir ėmė snausti, o aš, pridėdamas vis naujų malkų į laužą, šildau, kad neušaltų. Nešdamas sargybą, skaitau gautus iš vado vybės raštus, spauda, ir nepajutau, kaip prabėgo tos keturios valandos.

Prizadinau miegojusį dvidešimt laipsnių šaltyje, miške, ant eglų šakų, be jokio apkloto, Algj. kuris atsikėtes pratarė:
— Šonas, esąs nuo laužo pusės, labai įkaitęs, o antras — labai sušalęs.

Pasiūliau jam sušildyti ir antrą. Jis taip ir padarė. Užvalgę turimo maisto, užgesinę laužą, kaliaujame į susitikimą.

Sutaatoje vietoje partizanus radome jau belaukiančius. Jų buvo šeši ir iš kelių dalinių. Su jais pasisveikinome pasibūčiuodami (partizanas pasibūčiavimas — broliškumo pasisveikinimas). Perduodame spaudą, raštus ir perimame jų atneštus raštus ir spaudai popierių. Po to seka pasikalbėjimas apie pergyvenimus, kautynes ir politinę padėtį.

Besikalbėdami nepajutome, kaip ir vakaras priartėjo. Mes atsisveikinę skubame per mišką, kol dar resutome. Likusieji partizanai taip pat išsiskirsto kiekvienas savo keliais. Ir po kelių dienų mūsų atnešta spauda pasklis gyventojų tarpe. Ji pateks ne vien geriesiems lietuviams, ją paremiantiems ir jos laukiantiems, bet atsiras ne vieno komunistinio pa eigano kišenėje ar ant įstaigos viršininuko stalo. Ji pateks ir tam pilkos milinės nešiotojui — stribui, kuris, prisigėres komunizmo tvaiko, eina caro žandaro pareigas, gaudo spaudos leidėjus ir jos platintojus. Ir jam užkails krutinė pasiskaičius apie kenčiančią Tėvynę. Ją perskaitęs atsivers ne vienas komjaunuolis ar parsišlavėlis

taip, kaip, perskuitės gautą pirmą „Aušros“ numerį, atsivertė Kudirka.

Kokia didinga ir garbinga mūsų tautos istorija! Didingomis praeities kovomis apipinta mūsų Tėvynė. Ji „Aušros“ ir „Varpo“ pažadinta laisvam gyvenimui. Laisva Lietuva žydėjo tol, kol grobuonys ją vėl pavergė.

Taip besvajodamas nepajutau, kaip vėl pasiekėme plentą. Už jo tas pats kaimas, tie patys laukai, virš kurių, aukštynėse, takstančiai žvaigždžių. Mes vėl grįžtame pro jį atlikę žygi. Tačiau grįžtame ne poilsui, bet naujiems žygiams, žygiams dėl Tėvynės išlaisvinimo, dėl naujo gyvenimo.

PRT. NERINGA
NEPALŪŠIM!

Nesuklupti, nesustoti!

Taikliai automatas pliekia.

Tegul kruvinas besotis

Zemėj kruvinoj palieka!

Kraujas teka, kraujas karštas,

Kraujas brolio, kraujas draugo.

Šitas kraujas šaukias keršto,

Tuos kraujuose laisvė auga.

Nešė žalgyry, širvintuos,

Mūsų bočiai laisvės ryta.

Ir šlandian mes lapais krintam, —

Nes ta laisvė saule švyti.

Klupsim, stūsime ir eisim,

Laisvėn eisim ligi kape.

Kai su priešu atsitiesim, —

Grįšim nemirtingais tapę!

Nepalūšim, nesustosim.

Taikliai automatas pliekia!

Tegul kruvinas besotis

Zemėj kruvinoj ir lieka!

Kremliaus krīzē

Daugelis šandienīņu tironu pamina per du tukstāncius mētū ugdytā ir garsintā Kristus mokslā, pamina kas dieviška ir kilnu. Pamina šimtmečiais ugdytus tautu idealus, žmogaus teisē ģ gyvenimā, jū papročius ir tradicijas, primesdami vien sava, save garbināčią diktatūrā. Daugā tūkiū valdovū laikas pavertē dulķēmis, Daugelio vardas īsbrauktas īš istorijas puslapiū. Nors, zinoma, ir šandien dar minime net priēs keliolikā šimtmečiu egzistavusius diktatorius, tačiau jie minimt ne kaip valdovai, atnešē žmoniģai gērio, bet, kaip tironai. Nenagrīnēsimē čia praecties tironu, bet tik trumpai apsistēsimē ties buvusiu šiu dienu tironu Stalīnu, kuris, kaip daugelis žmoniū, nukeliavo amžinybēn, ir naujai „īšinkitāĳ“ Malenkova.

Pranešimas apie Stalino mirtį ži bo grē čia nuskriejo per pasaulį. Laisvųjų žmoniū tai buvo sutikta su ironija ir panieka. Niekas Stalīnui nepareikē n: oširdaus atminimo ir gallesčio. Pavergtųjų žmoniū tarpe tai sukēle villies kibirkštī greitesniam īšsilaisvinimui. Bolševikū tu pe ši žinia sukēle baisiausią samyšī. Dar Stalīnui tebesiblaškant mirties agonijoje, grupē Kremliaus bolševikū jau varžesī dēl sesto. īsiveržus paskutitiam Stalino atodūsiui, netenka ilgai laukti naujo diktatoriāus paskelbimo. Samokslininkū grupē, susidedanti vos īš ketū bolševikū, kaip antai, Malenkovo, Melotovo, Beriĳos, Vorosilovo, Kaganovičiaus, Chruščiovo ir kitū, tuščion Stalino kēdēn īsodino Malenkova, kuris, dar Stalīnui gyvam tebesant, jau ģ pterdavo sostēn.

Šis faktas dar kartā ryškiai parodē, kaip sovietinė konstitucija garantuoja sovietū piliečiams joje deklaruotās teises. Jeje sakoma, kad Sovietū Sąjungos vyriausylē renka pati liaudis, lygiateisiais, visuotinais ir slaptais laisavimais. Tačiau kokiāis rinkimais remdamosēi Kremliaus samokslininkū grupē paskyrē naują diktatoriū Malenkova, prikergdama jam dar komunistū partijos generalinio sekretoriaus ir ministerio pirmininko titulā? Ar čia liaudies valia, ir ar tai garantuoja sovietinė konstitucija? Nel Užguitos žmoniū masēs čia netui renkamosies galios jokiū teisū, pasirenkant valdovus. Milijonams žmoniū prievarta princeta savā valdžią keletas žmoniū, kuriū Stalino laikais dar buvo 25, tačiau, Malenkovui pagriobus valdžią, jū skaičius sumažējo iki 10. Nors, zinoma, bolševikinio aparato pertvarkymas yra visiems aiškus, o īš dalies, būtinaī reikalingas kruvinai Malenkovo ir kitū jo sēbrū karjerai ģgyvendinti. Viena, esant mažesniam slaičiui valdovū, geriau galima paten-

kiti karjeristinius poreikius, o iš kitos pusės (t.y. kodėl pakeltas porinis skaičius) tai, kad susidarius dviem nuomonėm, dviem skirtingų pažiūrų, lygus skaičiaus grupėms, nė viena neturėtų persvaros. Čia kaip tik išryškėja sovietinės konstitucijos ir įstatymų būdingiausi bruožai ir kaip jie įgyvendinami praktikoje. Sovietiniai valdovai nepripažįsta jekio įstatymo, — jie pripažįsta tik jėgą ir terorą. Jų konstitucija — tai tuščių žodžių žaismas, kur'e neveri ir ret ko popieriaus, ant kurio jie surašyti.

Netenka iš paprastų ragų nėti naujosios Kremliaus vyriausybės, tačiau klausimas kyla apie patį premjerą Malenkovą. Ar pajėgs jis išlaikyti valdžią savo rankose, ar susilauks tinkamų simpatijų iš kitų valstybių komunistų, ir ar pajėgs juos apla save suburti, kaip buvo padaręs Stalinas? Ne! Tai aiškiai išryškėjo tuo laiku, kai Stalinui mirus, žinoma, to dar nepaskelbus pasaulini, grupė bolševikų, kurių datis nuo pat revoliucinių laikų buvę Stalino bendražygiai, susirenka suformuoti naują Kremliaus vyriausybę. Dar tariamai grupei nepatvirtintus, Malenkovas save jau užsirekomenduoja premjeru. Kas susirinkusiųjų tarpe sukėlė sąmyšį? Čia jau buvo vėlu! Malenkovas dar prieš tai pasigrobė valdžią į savo rankas ir suteikė sau reikiamus titulus. Ir nesvarbu, ar susirinkusiųjų grupė jį tvirtino, ar būtų netvirtinusi, jė karjera buvo aiški. Jis paskutiniuoju laiku spėjo nueiti tiesi kruviną kelią iki Stalino pašonės ir įsigyti jo pasitikėjimą. Lipdamas per lavonus, kasdien braidydamas kraujuose ir milijonus žmonių paskandinęs ašarose, jis dalinai atsiekė tai, ką buvo įvykdęs Stalinas po Lenino mirties. Ir jei susirinkusieji būtų netvirtinę, tai nebūtų turėję didesnės reikšmės, nelent tuo, kad daugumai komunistų būtų nusiritusios galvos ir Maskvos gatvės būtų užliejęs kraujas. Netenka abejoti, kad Malenkovu yra nepatenkinti senieji bolševikai, kaip Molotovas, Berija, Bulganinas, Vorosilovas ir kt. Tai pastebėjęs Malenkovas pasistengė užbėgti įvykiams už akių. Kad patraukus savon pusėn senuosius bolševikus, Molotovas paskiriamas užsienio reikalų ministriu. Buvusį užsienio reikalų ministrį Višinskį, kaip antrą eilės reikėmės elementą, paskiria tik diplomatinės pasiuntinybės prie Jungtinių Tautų Organizacijos (SNO) šefu. Buvusiam slapstosios policijos viršininkui Berijai, suteikiamas vidaus reikalų ministerio vardas. Kad patraukus kariuomenę savo pusėn, jos vadu paskiriamas Bulganinas, o padėjėjais — maršalai Vasilevskis ir Žukovas. Čia tragiškiausio likimo susilaukė senas bolševikas, Aukščiausiosios SSSR Tarybos Prezidiumo pirmininkas Švernikas, kuris iš viršūnės iššvilpinamas ir paliekamas polit

biuro kandidatu. Jo vieton, vien tik pataikavimo principu, pasodinamas Vorosilovas. Ir vėl Maskvos valdovų karališkos kėdės užpildytos. Atrodytų, kad Kremliuje, ryšium su Stalino mirtimi vykusį komediją, jau baigta. Praeitis parodė, kokią aršią kovą dėl sosto vyko mirus Leninui, kiek daug kraujo buvo pralietas, kol Stalinas užsitikrino sau pirmaujančią vietą. Todėl ir šiandien netenka abejoti, kad dar daugiau kraujuose paplūs Sovietų Sąjunga, ir kad daug komunistų bus nužudyta, kol Malenkovas saugus pasijus karališkosio Kremliaus rūmuose. Tik, žinoma, vargu jam tai pavyks. Jau laisvojo pasaulio spaudoje sakoma, kad dabar Sov. Sąjungoje risis galvos nuo Eabės iki Vladivostoko. Ir tai neginčijama tiesa. Nieko nereikia, kad Malenkovas pasiskubino suteikti ministrų vardus keletui bolševikų, — jų nepasitenkinimas juo nei kiek nesumažėjo. Tai ryškiai parodo tas faktas, kad Berija ir Molotovas, kalbėdami prie Stalino karšto, nei vienu žodžiu neprisiminė apie naująjį diktatorių Malenkova, apie jo „žygdarbius“ ir atsidavimą jam, ka visi oratoriai kalbėdavo apie Stalina.

Užgeso Stalino saulė. Komunistų tikėjimo simbolis virto žemės dulke. Neliko jau to, kuris komunistams buvo viskas ir turėjo didelį jų pasitikėjimą. Šiandien to nėra ir nebus su Malenkovu, kuris komunistams yra tik ministeris pirmininkas ir kompartijos sekretorius. Šiandien Malenkovui netaikomas nei tėvo, nei mokytojaus, nei genijaus vardas. Ir kam visa tai taikyti, jeigu varžybos dar nebaigtos, jeigu nė vieno karjera nėra užtikrinta.

Lygiagrečiai tenka pastebėti, kad Malenkovu yra nepatenkinti ir kitų valstybių kompartijų vadai. Stalino laidotuviųse pasigendama Kinijos galvos — Mao Czeduno, kuris pasiuntė tik pasiuntinį. Aiškiai matyti, kad Mao Czedunas naujosios Kremliaus vyriausybės atžvilgiu yra abejingas. Tačiau politinių įvykių spaudžiamas, jis suskubė Kremliai pasiųsti telegramą, kurioje užtikrino (neaišku kiek ilgai) ir tolimesnį Kinijos — Sov. Sąjungos bendradarbiavimą. Čia galima prieiti išvados, kad Kinija pateiks Maskvai tol, kol iš jos ūkinės gėrybės ir karinė medžiaga plauks į jonus. Visa tai rodo, kad reikia laukti naujų kintančių reikalavimų iš Rusijos, ar net visiškai nuo jos nusigėžimo.

Per laidotuves nebuvo ir R. Vokietijos komunistų vado Vilhelmo Piko, kuris taip pat pasiuntė tik pasiuntinį. Ir daugelis komunistinių vadeivų laidotuves neatvyko. Jų neatvykimo priežastį parodys ateitis.

Po viso to, reikia laukti naujų atskirų valstybių kompartijų

atskiliņū nuo Kremļa orbitos.

Stalinas taip pat buvo ir pasaulio komunistų vadu, ka Malenkovas vargu ar pasieks. Kažin ar pajėgs jis apie save su-
burti pasaulio komunistus, ypatingai tuo atveju, kai Mao Cze-
dunas pasaulio komunistams yra geriau žinomas ir didesnė dalis
simpatijų yra jo pusėje.

Taip pat tenka abejoti, ar Malenkovas sugebės įsigyti tin-
kamų simpatijų ir iš Sov. Sąjungos bei jos satelitinių kraštų
komunistų? Be to, neišku, ar jis pajėgs savo rankose išlaikyti
milijonams žmonių mirtį nešančią slaptąją policiją ir kariuomenę.

Laisvojo pasaulio spauda komentuodama, kuris iš trijų
varžovų, t.y. Malenkovo, Molotovo ir Berijos, būtų tinkamiaus-
ias sostan, taip rašo: „Molotovas per senas, kad galėtų susido-
roti su sunkumais, Malenkovas -- nekenčiamas kariuomenės, o
Berijos žvaigždutė jau visai aptemusi“. Ir kas galiausiai taps
Kremliaus diktatorium, dar neišskp. Tik viena aišku, kad dar
daug nusiris galvų ir Maskvos gatvėmis nutekės daug kraujo,
kol galutiniai tironai pasijus saugūs, jeigu tik jų imperija nesu-
byrės pirm to. Iš kitos pusės, Stalino mirtis gali būti Sov. Są-
jungoje suirutės ar neramumų priežastimi, kas žymia dalimi
pagreibtins pavergtųjų išsilaisvinimą. Reikia laukti satelitinių
kraštų komunistinių vadeivų nusigrįžimo nuo Kremliaus ir pa-
sukimo nauju keliu, kaip padarė Tito Jugoslavijoje. O tam kaip
tik dabar palankios sąlygos. Netenka visu tuo abejoti dar ir
todėl, kad tarptautinė padėtis vystosi pavergtosioms tautoms
palankia linkme.

Be to, Malenkovas yra vienas iš didžiausių žydų persekio-
tojų, ka vargu galės pakešti SSSR vidaus reikalų ministeris
Berija, — nes jis pats yra žydas.

O kas lieka prisiminti link mirusio Stalino, tai, tik tiek,
kad mirė vienas didžiausių žmogžudžių, tikinčiųjų persekiote-
jas ir milijonams žmonių atnešęs badą, prieapaudą, skurdą ir
mirtį, tironas. Jo vardas liks amžiams surištas su dar istorijoje
negirdėto žmogžudžio vardu. Kada jo kūnas, baigęs žemiškąją
kelionę, gulėjo karste, mes lenkėme galvas ne jam, bet mirties
galybei ir amžių Viešpačiui. Mes nulerkiame galvas visiems
tiems, kurie krito kaip komunizmo aukts. Tegul būna jiems
amžina garbė ir atminimas.

Kad ir kokie stiprus būtų tironai, jie neišvengiamai išnyks
ta iš gyvenime. Dulkę virsta dulke, kaip Stalinas šiandien. Ir
kas bežimtų jo vieta, — nebesulauks tokio aklo garbinimo,
koks buvo atitekęs Stalino daliai, nes tie, kurie iš jo rankų

malda un davo matenēs ir pasigallējimo, šandien jau suprantā, kad Kremļa diktatūra, dar ne viskas gyvenime. Ilgā eilā metu spauti vieno tirono ir dabar, nebejausdami jo uzdētū grandīnū, jie patys panero būtī tironais. Bet juk visiems aišku, kad vienamē soste, ir dar tuo pačiu laiku, nēgali sēdēti keli valdovai. Ir juk visada ten, kur du pešasi, laimē trečias; o laimēs tie, kurie ne garbēs ir soste siekia, bet laisvēs.

PRĒ. RIMAS

„TĒVUI“ STALINUI

Stalines prikando asa, — O paskui ir dirbti tingi
 Taip pašoni gnaibo blusos. — Kiautēs lašiniū prispringē.
 Susimastē, sudomojo Juk dabar tik socializmas,
 Apie savo „laimēs rojū“. O kai bus jau komunizmas,
 Tiek jis dirbo, tiek kentējo, — Tai visi prie pusryčū
 Gyvūs žmones mēšnējo. Gaus tik šieno apačū.
 O dabar ko suslaukē, — Per pietus skaitys „gaziētas“—
 Net senatvē kupron traukia. Apsīšvies tarybū „svietas“.
 —Kiek aš prakaito išliejau, Vakarienei — gardumynai, —
 O kiek blusū priperėjau, Pamatys gražiausia kira.
 Kol drāšiai, su savo sauja, O paskui, draugužiai, „tanciai“,
 Ištaškiau burūzū gauja. Tepamiršta sukt režančū!
 O paskui, kai savo kojas Vienas ir keptuive gros,
 Leninas graban įklojo, Likusieji — „tanciauos“.
 Aš tvirtai, orkestrams gaudžiant, O galiausiai gulti gali.
 Sukirtat nagaika liaudžiai. Kartais miegts ne pro šalį.
 Kas pakelti galvū driso, — O lauris naktim išlėkes, —
 Tokį nušlaviau iš viso! Tas ne masū „čelovėkas“.
 Kam tū ponū!? Jie tik kenkial Tam nučūmpame už žuodo,
 Man ir ubagū užtenka. Porą kart smarčiai suduodam,
 Aš ir pats iš ubagyno, Pakeliam, gerai pakristom,
 Gruzijoje kapsčiau mėstyną. — Na, tas kojas ir pastato.
 Lodinau šunis po Geri... Tam gi aš kolchozus bariaū,
 Ir paties vos napakorē. Kad nulupčiau po dvī skėras.
 Žydo gi velniai nerauna! Kam man jaučiai vežti ratams?
 Nei jis žvengia, nei jis bliaina. Tegut tēpia žmonēs patys!
 Ten, kur bijo net žėtonai, Jeigu greit nuplys čėbatai,
 Žydai vaikšto tarsi ponai. Tegut vaikščioja be batū.
 Nuo seniai žinojau viena, — O jei kas nušalti mano,
 Gyvuliai teėda šiena. Tegut viša į „karmanā“.
 Pats bandžiau, neblogas skonis. Ir „fafaikiū“ jos negausit, —
 Tad teėda ij ir žmonēs! Galit patys išstausti.
 Kur prapuolē paršai? Gėda! Auskit iš šaknū arbūzū,
 Žmonēs mat gi juos suėda. Įmaiškyit kukurūzū.

Dar ne visas, dar palaukīš,
 Naujos mintys plaukte plaukia.
 Dar īsrasi kā nors tokio,
 Jei ne tokio, tai kitokio.
 Greitai fermų prigamīnsio,
 Jose ožkas teaugīnsiu.
 Tegul žmonės ožkom jos,
 Pienā melš ir spekulīuos.
 Tai lengvatos! tik neverkit.
 Ožkeles gerai pašerkit!
 Juk ne mano gi dalykas,
 Jeigu jūsu dirvos dykos.
 O kad augtų rugio grūdas,
 Kad pilnētų man aruodas
 Isakau: teēsti gramais,
 Dirvas trēsti kilogramais.
 Aš laižausi, kai galvoju
 Apie savo „laimės rojū“.
 O tie žmonės vis dar niurna.
 Ko gi norite pīkčiurnos?
 Laisvės? o kuriam gi galui?
 Augi protas man pašalo?
 Ne, draugutiai, aš galvotas!
 Mano protas— ožio protas.
 Tegrasina bombom jankiai —
 Aš ir pats turiu patrankų.
 Ir per visā penkmetinę
 Pagaminsiu atominę!
 Jau turėjau vienā sveikā, —
 Berija kažkur jā laikē.
 Bet nelaimē... man net bloga.
 Bomba ēmē ir susprogo!
 Na ir nuostotū priadarē!
 Avei skrupulā įvarē.
 O kai numetē į prūdā, —
 Ēmē varlīs ir paplūdo.
 Manotē pabūgsiu karō?
 Ne! Nors ir ne taip jau gera.
 Mano armija raudona
 Duos jiemis niuksā į pašonę!
 Aš kareivį karui ruošiu —
 Kūju, pientuvu papuošiu.
 Pašeriu žalia arkliena
 Ir pernykščiā kopustiene.
 Toks kareivis eina drašiai

Ten, kur žino kā nors rasti.
 Tik tie jankiai, jei kokios,
 Su konservais privilioš.

* * *

Ech, tu, tėve šlapiaausi,
 Neilgai bekaraliausi.
 Žiurkē raustasi po sostu
 Ir tave gardžiai apuostō.
 Žiurkē sako: „tėvai, taškas.
 Jau pasmirdai tarsį šeškus.
 Trauk greičiau į mauzoliejų —
 Tavo valandā atėjo!“
 Užpakalis Džiugašvilio
 Sostan lyg sūvilte prisvilo.
 Sėdi, kūju traiško biusā
 Ir suvalges kraipō usā.
 Dainavai dainelē savo
 Ir manei— ji bus be galo,
 Kai staiga, save apuostēs,
 Pamatei, kad ore sostas.
 O per sienas, lyg šetonas,
 Skverbiasi dainelės tonas:
 „Oi tu, Staline, tu bėse,
 Pasakyk, kada padvėsi?“
 Dvėsti noris, dvėsti bijos
 Tukstančius žmonių suriūš.
 Ir blaškaisi, tarsį žvėriū,
 Kraujo upelius išgėrēs.
 Būt nelaimē, jei pasauliai
 Imtų šviestį tavo „saulē“.
 Bet deja, Steni, apuolē,
 Nes mirtis dainelē suolē.
 Tavo smėrvē šiam pasauliū
 Baigia temdyt tavo „saulē“.
 Neilgai ker-si, dilge,
 Krūvinai laukus suvilgēs!
 Auš pavasaris dar karta,
 Zemē nusijūoks nearta.
 Mėlynai nušvis dangus —
 Nes tavęs jau nedebus.
 Mes, iš giria tankumynē,
 Tavo sėbrams stūsim švino.
 Nužudytieji pabus —
 Keršys zemē ir Dangus!

TARPTAUTINĖ APŽVALGA

Kovo 10 d. Vašingtone pasibaigė kelias dienas trukę, iš vienos pusės, Anglijos užs. reik. ministeriuden ir finansų ministerio, iš kitos pusės, Amerikos užsienio reikalų ministerio Dales, savitarpio šalpos direktoriaus Stasen ir kitų, pasitarimai. Pasitarimuose buvo svarstomi ekonominiai, finansiniai, tarpusavio ir kitų valstybių šalpos, karinių gaminių pasikeitimo ir kiti svarbūs politiški klausimai. Be to, priimtas nutarimas uždrausti bet kurios valstybės prekybą su komunistine Kinija. Ypatingas dėmesys bus kreipiamas į tai, kad raudonojūn Kinijoje nepatektų karinė medžiaga ir maisto gaminiai. Anglija pažadėjo vesti stiprią kontrolę jos kontroliuojamose vandenynuose, kad nė vienas laivas, skirtas valstybei, kuri prieš Jungtines Tautas bariauja Korėjoje, jai nepatektų. Vieti laivai, nesilaikę šių nutarimų, bus grąžinami atgal, konfiskuojant iš jų prekes ir karinę medžiagą, skirtą Kinijai. Lygiagrečiai įpareigotos ir kitos valstybės vesti kontrolę jų kontroliuojamose vandenynuose bei uostuose.

Baigiantis pasitarimams buvo pasikeista nuomonėmis apie dabartinę tarptautinę padėtį, ryšium su Stalino mirtimi ir naujosios Maskvos vyriausybės susidarymu.

Jungtinių Tautų Organizacijos konferencijoje, kuri prasidėjo vasario mėn. pabaigoje, sovietai patyrė visišką pralaimėjimą. Visos valstybės— organizacijos narės, išskyrus sovietinio bloko, griežtai pasisakė prieš Kremliaus vedamą politiką pavergtuose kraštuose, ir pasmerkė jų melagingą propagandą, vedamą prieš laisvas tautas, ir už Korėjos karo sukurstymą bei jo tęsimą.

Pagal konferencijos darbotvarkę, pirmuoju klausimu buvo svarstomas Korėjos karas, kur milžiniški korėjiečių ir kitų žmonių ištekliai, remiami sovietų, veda kruviną karą prieš Jungtines Tautas. Laisvųjų tautų atstovai, kalbėdami konferencijoje, kaltino sovietus už Korėjos karo sukurstymą ir tęsimą. Kalbėdamas Kanados atstovas pareiškė, kad, jeigu Kremlius norėtų, tai karas Korėjoje šiandien galėtų būti baigtas. Tačiau to jis nenori, o tik siekia, kad jis būtų tęsiamas, nežinint, kiek tai pareikalautų korėjiečių ir kiniečių aukų. Kalbėdamas sovietų atstovas Višinskis visą tai paneigė sakydamas, kad, neva tai, Pietų korėjiečiai užpuolė Šiaurės Korėją, kuriuos sukurstė amerikiečiai, dangstydamiši Jungtinių Tautų vėliava. Tačiau Višinskio kalboje nėra nieko naujo pasakyta, o tik atkartoti seni,

nuvairkoti žodžiai, jau iš anksto Kremlians sūgalvoti.

Išstoķes Amerikas atstovs Ladž dar kartā patvirtino, kad Amerika visada sieķē ir sieķia taikas Korējos konflikto sūregulivimo ir kad Amerikas vyŗsausybē vrā pasiryŗusi vesti bet kada ir bet kokius pasitvrimus, kurie duotų praktinēs reikšmēs, o nebūtų bereikalingas laiko gaiŗinimas, tuŗķias burnos auŗinimas, ir kad tam sovietai parodytų nors maŗiausio nuoŗirdumo praktikoje. Taķiau nieko konķretaus netenka iš sovietų laukti ir, atrodo, kad jie yra pasiryŗę tēsti kruvinā karā iki paskutinio kino ar korējieŗio. Jeigu ne sovietų pama, kalbēje Ladž, kinų ir korējieŗių komunistams, tai karas ūandien jau būtų baigtas. Kalbēdamas toliau, jis pateikē sovietians kaltinima, susidēdantį net iš deŗimties punktų, kuriame tarp kitko sakoma:

Paimtų ī beļaisvę kinų ir korējieŗių komunistų karininkų parodymais nustatyt, kad 1950 m. birželio mėn. 11 d. buvo gautas Kremlians sūfabrikuotas planas pradēti karā Korējoje, kuriam pradžioje vadovavo sovietų vadai, o tik vėliau jie buvo pakeisti kinais ir korējieŗiais, laikantis grieŗtos sovietinēs kontrolēs. Iš to išplaukia, kad pradinē agresija buvo sovietų vadų sūformuota ir sūkurstyta.

1950 metų rudenį komunistai buvo sūmuŗti ir paspruko už Jalu upēs. Taķian greitu laiku jie vėl sūgrįŗo ī kautynių laukā performuoti ir apginkluoti sovietintais ginklais.

Karo pradžioje komunistai kariavo vien lengvaisiais, dabar kaujasi sūnŗiaisiais, sovietinēs gamybos, ginklais.

Pradžioje komunistai veik visiŗķai neturējo lēktuvų. ūandien jie turi 2,5 tuks. lēktuvų, kurių didesnē dalis sprosminiai. Visi jie sovietų gamybos.

Korējieŗiai prie lēktuvinēs artilerijos neturējo. Dabar veikia gerai organizuoti, sovietinēs gamybos, prie lēktuviniai pabuklai.

Sovietų ginklai Korējos plaukia be perstojo. Tai įrodo padidējēs komunistų kovingumas.

Sovietai parūpina pakaitalus vietoj tų lēktuvų, kuriuos numuŗa Jungtinių Tautų lēktuvai. Ekspertų apskaidiuota, kad sovietai pristatē Korėjai apie 3500 lēktuvų.

Korējos laivynas didesne dalimi susideda iš sovietų laivų.

Minos, rastos vandenyse apie Korējos pakraŗčius, yra sovietų gamybos.

Galiausiai, sovietai kinų ir korējieŗių komunistus aprūpina maistu ir apranga.

Ladž, išdēstęs Amerikas kaltinimus sovietams, kreijēsi ī Viŗinskį, kad jis ī juos atsakytų. Ryŗiūm su tuo, posēdžiai trims

dienoms buvo nutraukti.

Kovo 3 dieną sovietų atstovas Višinskis, kalbėdamas Jungtinėse Tautose, viešai prisipažino, kad Sov. Sąjunga teikia ginklus komunistinei Korėjai. Į kitus kaltinimus jis neatsakė.

Panašius kaltinimus pateikė sovietams ir kitos valstybės, tačiau jie vis dar tylė...

Be to, kalbėdamas Amerikos atstovas Ladž pareiškė, jeigu sovietai norėtų parodyti bent kiek nuoširdaus bendradarbiavimo, tai jie nedelsdami priimtų Indijos pasiūlymą taikos Korėjoje sureguliuoti ir karo balaisvių pasikeitimui, kurį parėmė visos valstybės, išskyrus 5 sovietinio bloko valstybes.

Mirus Stalinui, Višinskis iš posėdžių pasitraukė ir išvyko Maskvon. Jo vieton atvyko sov. Sąjungos ambasadorius Anglijai Gromiko. Posėdziai tęsiasi toliau.

Jungtinių Tautų posėdžių metu vis platesnį atgarsį پیدا pavergtosios tautos. Čia net du memorandumus įteikė Lietuvos ministeris ir nepaprastas pasiuntinys Vašingtone pulkininkas P. Žadeikis. Memorandume prašoma Jungtines Tautas bešališkai ištirti 1940 metų Lietuvoje suvaidintus sovietų veikimus, apkaltinti sovietus agresoriais, kurie sulaužė nepuolimo sutartį; prašoma ištirti šiandien vedamą Lietuvos nukultūrinimą, tautžudystę ir kad tam sulaukyti būtų imtasi praktinių žygių. Taip pat memorandumuose prašoma, ištyrus jaisre sovietams mestus kaltinimus, imtis žygių atstatant laisvą, demokratišą Lietuvą.

Laisvųjų tautų atstovai pažadėjo remti Lietuvą ir abu memorandumus gerai įvertino, kurie dabar panaudojami kaip medžiaga, apkaltinant sovietus agresoriais.

Kovo mėn. 10 d. sovietinis lėktuvas MIG - 15 iš Čekoslovakijos pusės užpuolė patruliuojantį Amerikos lėktuvą, kuris skrido maždaug 30 km. nuo Čekoslovakijos sienos, ir jį pašovė. Ryšium su tuo, Amerikos vyriausybė įteikė griežtą sovietams protesto notą. Notoje reikalaujama, kad sovietai nusikaltėlius nubaustų ir imtasi žygių panašiams įvykiams užkirsti kelią.

Kovo 12 d. anglų karo mokyklos 7 mokiniai surkioju bombonešiu skrido Berlynan. Skrendant neutraliu V. Vokietija — Berlynas oro tiltu, buvo užpultas sovietinio sprogminio natkintuvo ir pašautas. Lėktuvui užsidėgus; lakūnai bandė gelbėtis parašiutais. Tačiau jiems išėokus, sovietiniai oro piratai juos atidarė smarkią kulkosvaidžių ugnį. Šeši karininkai buvo nukauti. Tik vienam viršilai sužeistam įvyko nusileisti V. Vokietijos zonoje.

Anglų karinė vadovybė broliu įteikė notą, kurioje reikalaujama nubausti agresorius. Šitas lėktuvo pašovimas yra surištas ir su žmogžudyste.

Iki šių neleistinų incidentų nei anglų, nei amerikiečių lakūnams nebuvo leista šaudyti į sovietų lėktuvus, tačiau po šių įvykių, amerikiečių ir anglų karinės vadovybės įsakė lakūnams į ugnį atsakyti ugnimi. Amerikos aviacijos viršininkas pareiškė, kad ateityje Vakarų lakūnai mokės susidoroti su agresoriais.

Naujo užpuolimo ilgai netenka laukti. Kovo 15 d. sovietų sprosminis naikintuvas vėl užpuolė amerikiečių lėktuvą. Po trumpo susišaudymo, lėktuvai pasitraukė be nuostolių.

Sovietų vyriausybė įspėta, kad imtųsi žygių agresyvioms užmačioms pašalinti, nes priešingu atveju, visa tai gali privesti prie atviro konflikto.

UŽSIENIO ŽINIOS

02. 26. Amerikos kariuomenė viešai parodė naują priešlėktuvinį pabūklą, kuris per minutę lėktuvą gali apipilti 45 sviedinių ugnimi. Radarinis 75 m. pabūklas iš 25 km. lėktuvą gali sekti ir lokalizuoti jį. Pabūklas neša 26,5 km.

Tai didžiausias priešlėktuvinis pabūklas, koks iki šiol buvo išrastas pasauly. Jis vadinamas „Dangašlave“.

03. 01. Romoje vykusiame 6 valstybių: Prancūzijos, V. Vokietijos, Italijos, Belgijos, Olandijos ir Liuksemburgo užsienio reikalų ministrų pasitarime buvo prieita darnaus susitarimo, kuriant Jungtines Europos Valstybes. Čia buvo apsvaistytas konstitucijos projektas, kuris galutinai bus priimtas patvirtinus atitinkamų valstybių parlamentams.

Pagal šią konstituciją Jungtinių Europos valstybių organizacijoje, šią organizaciją sudarančios valstybės atstovų turės sekančiai: Prancūzija — 70, V. Vokietija — 63, Italija — 30, Olandija — 20, Belgija — 20 ir Liuksemburgas — 12.

03. 05. Vienas lenkų lakūnas, leitenantas, manevrų Baltijos jūroje metu, paliko savo grandį ir pasuko Danijos link. Jis laimingai nusileido viename aerodrome ir paprašė politinio pabėgėlio teisių.

Lakūnas pabėgo sprosminiu sovietų naikintuvu MIG - 15. Tai pirmas sveikas sovietų sprosminis lėktuvas, patekęs į Vakarų.

03. 14. Sovietai sulaužė virš 60 sutarčių, pasirašytų Jajtoje ir Podsdame.

Vien tik su Amerika jie sulaužė 37 sutartis.